

Wat houdt de nieuwe richtlijn voor de preventie en toepassing van afzondering en fixatie in de geestelijke gezondheidszorg precies in? En voor de andere sectoren?

dr. Kathleen De Cuyper

Coördinator Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy

dr. Tim Opgenhaffen

Instituut voor Sociaal Recht, KU Leuven

Andere
sectoren

■ Zorginspectie

**Kinder- en
jeugdpsychiatrie**

december 2016 – maart 2017

**Multidisciplinaire
richtlijn GGZ**

maart 2019

- Grote verschillen tussen afdelingen
- Afzondering (incl. separatie) wordt niet alleen als laatste noodmaatregel gebruikt bij acuut en ernstig gevaar
- De veiligheid tijdens afzondering wordt niet altijd en overal voldoende gegarandeerd
- Investeren in preventie van afzondering en fixatie verschilt sterk tussen afdelingen
- Onvoldoende en onjuiste registratie

■ Zorginspectie

**Kinder- en
jeugdpsychiatrie**

**Bijzondere
jeugdzorg**

**VAPH-
voorzieningen**

december 2016 – maart 2017

**Multidisciplinaire
richtlijn GGZ**

**Aanbevelingen praktische uitvoering
voor GGZ, BJZ en VAPH K/J**

maart 2019

Voorzien voor voorjaar 2020

Afzondering en fixatie bij
agressie en/of escalatie

Verhoogd risico op
nefaste gevolgen

Therapeutisch nut in
vraag te stellen

Principieel
dwangverbod

Waarom een richtlijn?

- Voor de **zorggebruiker**
- Voor de **hulpverlener**
- Voor de **werkrelatie** tussen beiden

Afzondering en fixatie bij agressie en/of escalatie

Verhoogd risico op
nefaste gevolgen

Therapeutisch nut in
vraag te stellen

Principieel
dwangverbod

Waarom een richtlijn?

- **Interventiestudies** : zijn geen betere technieken om agressieve incidenten te verminderen
- Kwalitatieve studies over **visies van zorggebruikers**: agressief gedrag daalt, agressieve of gespannen gevoelens niet

**Afzondering en fixatie bij
agressie en/of escalatie**

Verhoogd risico op
nefaste gevolgen

Therapeutisch nut in
vraag te stellen

Principieel
dwangverbod

Waarom een richtlijn?

- **Autonomieprincipe** in recht en zorg

Afzondering en fixatie bij agressie en/of escalatie

Verhoogd risico op
nefaste gevolgen

Therapeutisch nut in
vraag te stellen

Principieel
dwangverbod

Onrustwekkende praktijken

Waarom een richtlijn?

Nood aan **richtlijn** gericht die

- Streeft naar een **zo min en zo kort** mogelijke toepassing
- Aanbevelingen **klinisch-wetenschappelijk** en **juridisch** onderbouwt
- Een **kwaliteitsverbetering** nastreeft

Preventie

Toepassing

De ontwikkeling

GGZ

Twee perspectieven op afzondering en fixatie worden gecombineerd:

Klinisch perspectief

Juridisch perspectief

- **Literatuuroverzicht**
 - Preventie
 - Hoe toepassen?
 - Impact op zorggebruikers en hulpverleners
- Bestaande (inter-)nationale **richtlijnen**
- **Expertise van stakeholders** uit de Vlaamse GGZ waaronder patiëntenorganisaties

Andere
sectoren

De ontwikkeling

GGZ

Two perspectives on seclusion and fixation are combined:

Klinisch perspectief

Juridisch perspectief

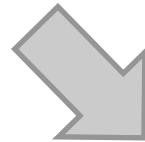
- Juridische analyse van **verdragsorganen van de Raad van Europa**

Andere
sectoren

Kernelementen

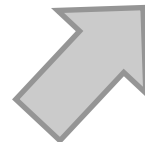
GGZ

Klinisch perspectief

- het **management**
 - Bvb. vorming en training van hulpverleners
- het **team**
 - Bvb. transparantie over de afdelingsregels en een flexibele toepassing ervan

Juridisch perspectief

- de **directe zorg voor de zorggebruikers**
 - Bvb. Belang van de therapeutische relatie
 - Bvb. Signaleringsplan mbt afzondering en fixatie → voorkeuren noteren

Andere
sectoren

Kernelementen

Klinisch perspectief

Juridisch perspectief

De toepassing van afzondering en fixatie

- Enkel als een zeer uitzonderlijke **veiligheidsmaatregel**
- Enkel bij **ernstig en acuut gevaar** voor de fysieke of psychische integriteit
- **Welk type** maatregel toepassen?
 - Kwetsbaarheidsfactoren en voorkeuren van de zorggebruiker
 - Vermijd gecombineerde toepassing
- Voer de maatregel **zo human mogelijk** uit
→ voorbeelden: informeren, communicatiemiddelen, geen camerabeelden van hygiënische handelingen, niet standaard omkleden

Kernelementen

GGZ

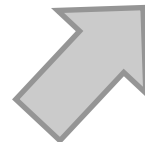
De toepassing van afzondering en fixatie

Klinisch perspectief

- Afzondering: streef naar **voortdurend wederzijds visueel contact**
- Mechanische fixatie: streef naar **continue fysieke aanwezigheid**
- **Minuten** eerder dan uren
- **Nabespreking** met de zorggebruikers en de hulpverleners

Juridisch perspectief

Andere
sectoren

En de andere sectoren?

- Richtlijn (nog) niet van toepassing op jeugdzorg en voorzieningen voor minderjarigen met een handicap

Klinisch perspectief

Juridisch perspectief

- **Deels andere jongeren** → andere noden
 - Deels andere redenen voor opname
 - Vaker tussenkomst van jeugdrechter
- **Vervangende woonomgeving** → impact van de residentiële omgeving groter
 - Pedagogische kader nog belangrijker
 - Groepswonen nog grotere impact op het leven van de jongeren

En de andere sectoren?

- Richtlijn (nog) niet van toepassing op jeugdzorg en voorzieningen voor minderjarigen met een handicap

Klinisch perspectief

Juridisch perspectief

- **Ander rechtskader**
 - Wetten en decreten
 - Mensenrechtenverdragen

Multidisciplinaire richtlijn voor de preventie en toepassing van
afzondering en fixatie in de residentiële GGZ:

<https://steunpuntwvg.be/onderzoeksprogramma/ef21-mdr-preventie-toepassing-fixatie-afzondering-res--ggz>

tim.opgenhaffen@kuleuven.be

kathleen.decuyper@kuleuven.be